

INWENTARYZACJA FOTOGRAFICZNA DREWNIANEGO STAREGO DOMU WIEJSKIEGO W MINIEWICZACH W GMINIE ZABŁUDÓW

Marcin Ładny¹, Jarosław Szewczyk²

¹ student Politechniki Białostockiej, Wydział Architektury, ul. O. Sosnowskiego 11, 15-893 Białystok
e-mail: ladnymarch2@gmail.com

² Politechnika Białostocka, Wydział Architektury, ul. O. Sosnowskiego 11, 15-893 Białystok
e-mail: j.szewczyk@pb.edu.pl ; ORCID 0000-0002-2454-2934

DOI: 10.24427/aea-2019-vol11-no4-03

PHOTO-SURVEY DOCUMENTATION OF AN OLD TIMBER-CONSTRUCTED HOUSE IN MINIEWICZE, ZABŁUDÓW COMMUNE, N-E POLAND

Abstract

Exemplary photo images of an 85-year old timber house in Miniewicze, Zabłudow Commune, Białystok region (Białystok voivodeship), N-E Poland, are presented with extended commentary, in order to document the construction, layout, furniture and adornment of the house, as relics of indigenous vernacular aesthetics and architecture of the region. Such vernacular „architectural culture”, whilst becoming obsolete in terms of contemporary construction and aesthetics, has also become rarity out of the region and is rapidly vanishing even here, in N-E Poland.

Streszczenie

Przedstawiono wybór ujęć fotograficznych około 85-letniego drewnianego domu wiejskiego w Miniewiczach w gminie Zabłudów. Dom wybrano pod kątem jego reliktowości w kategoriach konstrukcji, rozplanowania i wyposażenia. Zaprezentowana dokumentacja, uzupełniona tu opisem krytycznym, stanowi osiągnięcie poznawcze, odzwierciedla bowiem zamiar utrwalenia wiedzy o wiejskich tradycjach budowlano-zdobniczych północno-wschodniej Polski, w szczególności Białostocczyzny. Przedstawiony w opisie i na ilustracjach dom reprezentuje kategorię obiektów architektonicznych szybko ustępujących z miejscowego krajobrazu i niemalże już zanikłych poza regionem, co także uzasadnia jego opis naukowy.

Keywords: vernacular architecture; regional architecture; country houses; Podlachia

Słowa kluczowe: architektura wernakularna; architektura regionalna; domy wiejskie; Podlasie

WSTĘP

Od co najmniej 2014 roku „Architecturae et Artibus” stanowi swego rodzaju forum prezentacji dokumentacji inwentaryzacyjnej najcenniejszych obiektów wiejskiego budownictwa ludowego. W ten sposób czasopismo zaczęło odgrywać rolę platformy udostępniającej wiedzę naukową, jaką są (na prawach

materiałów źródłowych) opatrzone komentarzem krytycznym rysunki inwentaryzacyjne i zdjęcia zanikającej już dawnej zabudowy wiejskiej w północno-wschodniej Polsce, w szczególności na Białostocczyźnie i na pograniczu podlasko-mazowieckim¹.

¹ W 2014 roku ukazały się trzy takie prace [Biernacka i in., 2014; Perkowska i in. 2014; Remiszewska i in., 2014], w 2015 roku – pięć [Bujnik, 2015; Daniszewska, 2015; Drągowska i in., 2015; Germel, 2015; Solowińska, 2015], sześć kolejnych w roku 2016 [Czarkowska, Kuczyńska, 2016a; Czarkowska, Kuczyńska, 2016b; Kurnicka i in., 2016a; Kurnicka i in., 2016b; Krzywińska i in., 2016; Rogozińska i in., 2016], dwa artykuły w roku 2017 [Choiński, Szewczyk, 2017; Ciecuch i in., 2017] i trzy w roku 2018 [Antoniuk i in., 2018; Ciecuch i in., 2018; Dobrońska, Szewczyk, 2018], to jest łącznie 19 opracowań. Mniej więcej połowa z nich zawiera opatrzone komentarzem krytycznym rysunki inwentaryzacyjne, pozostałe – dokumentację zdjęciową.

Analogicznie, ukazało się też kilka prac poświęconych podobnym wytworom ludowego budownictwa lub odnośnym zjawiskom kultury budowlanej na pobliskiej Suwalszczyźnie². Zaś w 2016 roku równoległym forum prezentacji *źródłowych materiałów inwentaryzacyjnych z zakresu wiejskiego budownictwa ludowego* (jak należałoby zaklasyfikować sedno treściowe takich artykułów) stało się też inne czasopismo, mianowicie „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego”³.

Wzmiankowana obfitość publikacji osnutych wokół materiałów inwentaryzacyjnych lub wokół dokumentacji zdjęciowej wykonanej w terenie odzwierciedla wzrost przekonania o pilności takowych badań, bo stare wiejskie budownictwo ludowe (to jest w zauważalnym stopniu odzwierciedlające w swej formie, konstrukcji, wystroju lub zdobnictwie przyzwyczajenia pokoleń) szybko zanika; zresztą ów zanik już od niemal półtora stulecia uchodzi za palącą kwestię (por. Karłowicz, 1884). Na znacznej części Białostoczczyzny i niektórych – ale już nielicznych – obszarach pobliskich, takich jak Suwalszczyzna, wciąż jeszcze można natrafić na wsie z zauważalnym procentem takiej zabudowy, która jednak gdzie indziej całkowicie już zanikła.

Niemniej nawet we wspomnianym regionie z roku na rok coraz mniej jest wiejskich domów, które można by uznać za reliktowe w zakresie konstrukcji, rozplanowania, wyposażenia czy wystroju. Jest tak nawet mimo regularnego przesuwania granic czasowych określających czas powstania budynków uznawanych za „stare” lub za „odzwierciedlające przyzwyczajenia pokoleń”⁴.

W niniejszym artykule zaprezentowano ujęcia zdjęciowe jednego z takich budynków, naszym zdaniem też jednego z najciekawszych, mianowicie domu w Miniewiczach w gminie Zabłudów, pochodzącego z połowy lat trzydziestych XX w.

1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Drewniany zrębowy dom parterowy, półsymetryczny z sienią na osi (*dom szerokofrontowy* w terminologii etnograficznej; ryc. 1-3), oszalowany ozdobnie frezowanymi listwami oraz niefrezowanymi deskami, został wzniesiony dla dość zamożnej, jak na tamte czasy, rodziny, o czym mogą świadczyć jego rozmiary, solidność i wysoki poziom wykonawczy konstrukcji oraz dobry poziom (artystyczny i warsztatowy) zdobnictwa architektonicznego (ryc. 4-6).

Ryc. 1. Elewacja frontowa domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 1. The house in Miniewiczze: front façade; photo by M. Ładny, 2018

² Zob. [Lutyńska, Szewczyk, 2016a; Lutyńska, Szewczyk, 2016b; Bartnicka i in., 2017].

³ Zob. [Woszczenko, Szewczyk, 2016; Aramowicz i in., 2017; Bednarska i in., 2017; Dakowicz, 2018; Depczyńska, 2018].

Ryc. 2. Elewacja tylna domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018
Fig. 2. The house in Miniewiczze: back view; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 3. Elewacja boczna domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018
Fig. 3. The house in Miniewiczze: gable wall; photo by M. Ładny, 2018.

⁴ Świadczyłby o tym choćby fakt, że stare wiejskie budynki, na przykład te wzmiankowane przed ponad półwieczem w serii artykułów Ignacego Tłoczka, Franciszka Piaścika, Witolda Krassowskiego i Stanisława Serafina zamieszczonych w wydawnictwie Ze studiów nad budownictwem wiejskim (1957), w większości już nie istnieją, a przedmiotem naszej uwagi jest tu dom, który przez wymienionych autorów poczytany byłby może w pewnych aspektach (z jego fabrycznymi meblami i tapetowym wystrojem) za novum.

Ryc. 4. Ozdobnie szalowany szczyt domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 4. An adorned gable wall of the house in Miniewicze; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 5. Ozdobnie szalowane naroże domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 5. An adorned planking at a corner of the house in Miniewicze; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 6. Ozdobnie szalowane naroże dobudówki do domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 6. An adorned planking at a corner of the house in Miniewicze; photo by M. Ładny, 2018

2. FORMA I ORNAMENTYKA ZEWNĘTRZNA

Dom na planie prostokąta z dwiema dobudówkami (osiowym reprezentacyjnym odkrytym gankiem i boczną dobudówką z sienią gospodarczą) kryty jest dachem dwuspadowym z wydatnymi daszkami półszczytowymi (przyzbowymi). Szalowanie jednego z trójkątów frontonowych, widocznego od ulicy, wykonano z listew ozdobnie frezowanych, układanych w charakterystyczny dla regionu wzór (ryc. 4). Fronton przeciwległy jest niewidoczny od strony ulicy, toteż oszalowano go zwykłymi deskami podrzędnej jakości (ryc. 3). Ta sama strona ma też tylko pas szalunkowy wysokości około 80 cm na poziomie parteru i wyższą część parterowej ściany nieoszalowaną. Pozostałe ściany zostały oszalowane drewnianymi listwami bezprofilowymi (lub zwykłymi deskami; ryc. 5 i 6) wtórnie, dopiero jakiś czas

Ryc. 7. Dom od strony ulicy; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 7. The main perspective view of the house;
photo by M. Ładny, 2018

po wzniesieniu zrębu. Nie ustalono oryginalności drewnianych listwowań; można wprawdzie przypuszczać, że zastąpiły one jakieś listwowania wcześniejsze, jako że trwałość listwowań sięgała 50-60 lat, lecz z drugiej strony do obicia ścian użyto listew dość grubych, solidnych, a przynajmniej solidniejszych niż w innych budynkach tego typu.

Ozdobnie wycinane podwójne pasy listew gzymsowych (ryc. 4 i 5) oraz pokryte ornamentalnym motywem fitomorficznym zdobienia wszystkich pięciu naroży (z uwagi na załamany dobudówką plan obiektu; fot. 5 i 6) stanowią obok ozdobnego szalowania główne elementy zewnętrznej ornamentyki obiektu, na którą składają się też ozdobne profile ram okiennych.

Także frontowy odkryty ganek (widoczny na ryc. 1, 7 i 8) należy zaliczyć do kategorii zdobień, jako że w domach wiejskich odkryte ganki były raczej oznaką prestiżu wyrażonego we wzbogaconej tymże gankiem zewnętrznej formie domu, natomiast raczej nie pełniły one funkcji użytkowych. Owszem, można było w niedzielę usiąść na gankowej ławce, lecz czyniono to co najwyżej wyjątkowo. Co ciekawe, tu ganek wykonano nieco inaczej niż zwykle w przypadku spotykanych

Ryc. 8. Ganek domu w Miniewiczach; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 8. A front porch of the house in Miniewiczze;
photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 9. Tylna dobudówka do domu w Miniewiczach;
fot. M. Ładny, 2018

Fig. 9. A rear porch of the house in Miniewicze;
photo by M. Ładny, 2018

w regionie drewnianych ganków domów wiejskich i małomiasteczkowych. Otóż słupki, na których wspiera się daszek, wyprofilowano w kształcie obramień ościeżnicowych (ryc. 8), co sugeruje, że docelowo w ganek miały być wstawione przeszklenia i drzwi, tak iż miał on stać się przeszkloną werandą, lecz tego zamiaru jak dotąd nie urzeczywistniono i ganek pozostaje nadal otwarty, a nie oszklony.

Po przeciwległej stronie, to jest od strony podwórza, znajduje się dobudówka z „codziennym” wejściem (podczas gdy wejścia od strony otwartego ganku używano tylko okazjnie). Umieszczono na niej kilka elementów zdobniczych: ozdobne węglowania i ozdobne obramowanie małego okienka (ryc. 6 i 9).

3. ROZPLANOWANIE

Badany dom ma rozplanowanie dwutraktowe, niemal symetryczne (podobne do rozplanowania dawnych tak zwanych *chatup-dwojaków*, w których sień dzieliła dom na dwie symetryczne połowy, lecz których nie należy mylić z *dwojakami* – dwurodzinnymi domami

folwarcznymi). Środkowa sień, z drabiną prowadzącą na nieużytkowy strych, nie przecina już całego domu, lecz jest skrócona do jednego traktu, zaś jej przedłużenie w drugim trakcie stanowi kuchnia z ogromnym kaflowym piecem o wymiarach odpowiadających mniej więcej sześciannowi o boku 2 m (ryc. 10).

Podobnie jak w wielu wschodniopodlaskich domach, także tu centralnie usytuowany jednokanałowy komin zbiera dym z dwóch wzajemnie odseparowanych pieców: z pieca kuchennego oraz z usytuowanego osobno (na przecięciu pokoju i sypialnego „alkierza”) pieca „fizycznego”, czyli ogrzewczego (ryc. 11-13).

Funkcjonalnie istotna okazuje się tylna dobudówka, bo mieści ona nie tylko sień i łazienkę, ale też pod nią – a właściwie pod łazienką – znajduje się zasklepi-ona piwnica na ziemniaki i warzywa (ryc. 14) z górnym otworem zasypowym. Całość układu stanowi więc pomysłowe rozwinięcie dość częstego na tych terenach układu domu szerokofrontowego, symetrycznego, z podwójną okotopieczową amfiladą pomieszczeń, przy czym rozwinięcie układu odpowiadało aspiracjom relatywnie zamożnej rodziny gospodarzy w latach międzywojennych, kiedy to zaczął powstawać ten dom (tylko łazienka we wzmiankowanej tylnej dobudówce powstała chyba nieco później).

Ryc. 10. Masywny piec kaflowy w kuchni badanego domu;
fot. M. Ładny, 2018

Fig. 10. A large kitchen stove; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 11. Piec „fizyczny” ogrzewający pokój gościnny i alkierz sypialny (widok z alkierza); fot. M. Ładny, 2018

Fig. 11. A tile stove between the living room and the bedroom (as seen from the bedroom); photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 12. Widok z pokoju gościnnego na piec „fizyczny” i alkierz; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 12. A tile stove as seen from the living room; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 13. Alkierz; fot. M. Ładny, 2018
Fig. 13. The bedroom; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 14. Wnętrze piwniczki; fot. M. Ładny, 2018
Fig. 14. The storage cellar; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 15. Schody drabiniaste prowadzące z sieni na strych (tu widok ze strychu); fot. M. Ładny, 2018

Fig. 15. The ladder stairs; photo by M. Ładny, 2018

Strych, do którego dostęp umożliwiają tylko drabiniaste schody (ryc. 15), pozostaje, tak jak we wszystkich dawnych wiejskich chałupach i domach, nieużytkowy, pełniąc rolę składowi nieużywanych mebli, narzędzi i innych przedmiotów (ryc. 16-18) oraz domo-

Ryc. 17. Motowidło (część warsztatu tkackiego) składowane na strychu; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 17. A niddy-noddy on the garret; photo by M. Ładny, 2018

wych zapasów (ryc. 18). Głównym elementem organizującym jego wnętrze jest komin z leżakami dymowymi (ryc. 18), przy czym jeden z leżaków jest bardzo długi, kilkumetrowy (ryc. 19).

4. WYSTRÓJ WNĘTRZA

Najstarsze elementy wystroju przestały być używane, a część z nich wyrzucono na wspomniany strych. Znajdziemy tam między innymi stare kufry (ryc. 20).

Dom nadal obfituje w relikty przeszłości, takie jak rozbudowane piece wielokanałowe, przy czym główny wielofunkcyjny piec ma też obszerne palenisko piekarskie z tylnym odpływem dymu (ryc. 21 i 22). System kanałów dymowych jest tu regulowany czterema szybrami (ryc. 23 i 24). Piąty szyber steruje pracą osobnego pieca ogrzewczego w alkierzu, przy czym piec ten ma nie tylko obszerne palenisko typu piekarskiego (w którym zresztą faktycznie wypiekano chleb), ale też umieszczoną nad nim „duchówkę” czyli „szabaśnik”, to jest ogrzewaną komorę do wypieków niskotemperaturowych i do przechowywania ciepłych potraw (ryc. 13).

Ryc. 16. Elementy warsztatu tkackiego składowane na strychu; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 16. A traditional loom on the garret; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 18. Strych; fot. M. Ładny, 2018
Fig. 18. The garret; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 19. System leżaków łączących piec z kominem; fot. M. Ładny, 2018
Fig. 19. The chimney with its multiple smoke flues; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 20. Zakątek strychu z częściowo widocznym kufrem z prawej strony; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 20. An old storage trunk on the garret; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 22. Widok na „angielkę” (płyte kuchenną z fajerkami) i drzwiczki do pieca piekarskiego; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 22. Various ovens, i.e. a bakery oven and a cooker, in the main multi-purpose stove; photo by M. Ładny, 2018

Przewodnią zasadą wystroju pomieszczeń mieszkalnych jest wykorzystanie różnorodnych tekstyliów i tapet (ryc. 25). Zachował się też tu jeszcze relikw dawnego *pokucia*, mianowicie zwyczaj podkreślania symbolicznej roli jednego z kątów, między innymi za pomocą dewocjonałów (ryc. 26 i 27). Charakterystyczne dla lokalnej tradycji dwudziestowiecznej jest to, że w wiejskich domach Białostoczczyzny ozdabiano nie jeden kąt w domu, lecz po jednym kącie w każdej z izb mieszkalnych (por. Perkowska i in., 2014) – i tak jest również w badanym domu.

Ryc. 21. Czeluście pieca piekarskiego; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 21. A spacious bakery oven inside the main tile stove; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 23. Szyber kanału dymowego znad pieca piekarskiego, ukryty pod kapą kuchenną; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 23. A smoke damper just under the hood; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 24. Bok pieca kuchennego z widocznymi dwoma szybrami (regulującymi „ciąg letni” i „ciąg zimowy”) oraz składowym „zapieckiem”; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 24. The main multi-purpose stove with a small storage compartment and two smoke dampers exposed; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 25. Alkierz; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 25. The bedroom; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 26. Obraz wiszący na pokuciu w alkierzu; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 26. A „sacred corner” in the bedroom; photo by M. Ładny, 2018

Ryc. 27. Obraz wiszący na pokuciu w pokoju gościnnym; fot. M. Ładny, 2018

Fig. 27. A „sacred corner” in the living room; photo by M. Ładny, 2018

PODSUMOWANIE

Badany dom w Miniewiczach, wzniesiony w okresie międzywojennym przez stosunkowo zamożnego (jak na tamte czasy) gospodarza, ujawnia swym rozplanowaniem oraz wystrojem zewnętrznym i wewnętrznym aspiracje inwestora, nienaruszające jednak estymy wobec tradycji. Kuchnia z ogromnym piecem kaflowym tradycyjnie pełni tu funkcję podstawowej przestrzeni pobytu dziennego całej rodziny, zaś w pozostałych izbach uwagę zwraca obfitość wzorzystych tekstyliów ozdobno-użytkowych (firany, zasłony, serwety, chodniki, dywany czy wzorzyste poduchy), skonstrastowana z lśniąco-białą kaflowego oblicowania pieców i olejnie malowanym sufitem – wszystko to ujawnia przemyślany zamysł estetyczny. Dziś tę genetycznie dziewiętnastowieczną estetykę dopełniają gadżety elektroniczne i współczesne materiały, nie naruszając wszakże jej sensu.

Na potrzeby dokumentacyjne podjęto próbę cyfrowego wymodelowania badanego obiektu, w tym także jego dekompozycji (ryc. 28-30) ułatwiającej percepcję modelu przez niefachowców. Ponadto opracowano zestaw rysunków dokumentacyjnych (część dokumentacji pokazano na ryc. 31).

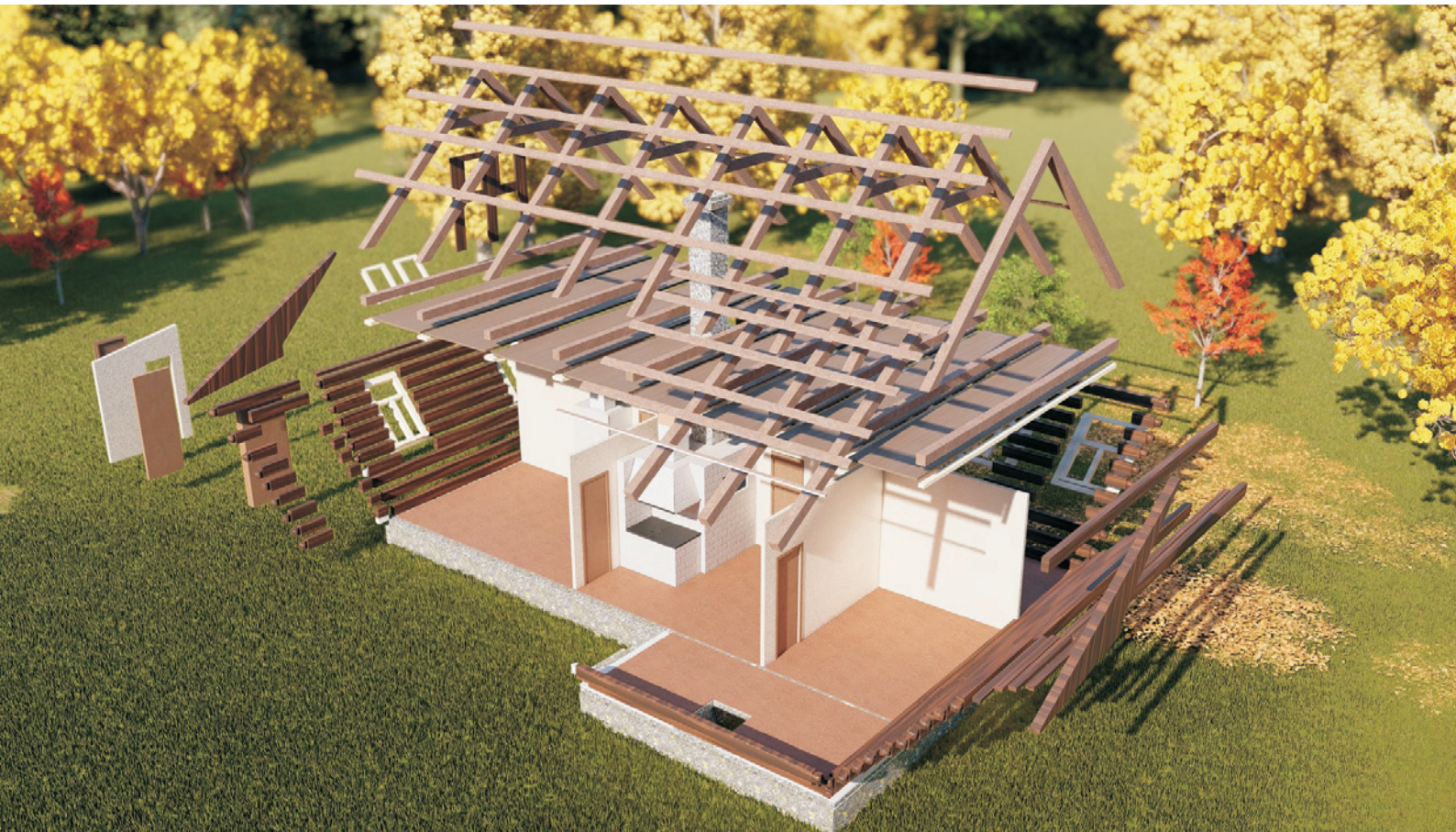
Zaprezentowany tu budynek pokazuje też lokalną specyfikę dwudziestowiecznych przekształceń *domu wiejskiego*, rozumianego już nie jednostkowo, ale jako istotne dla naszej kultury pojęcie ogólne [M. Magdziak, 2018].

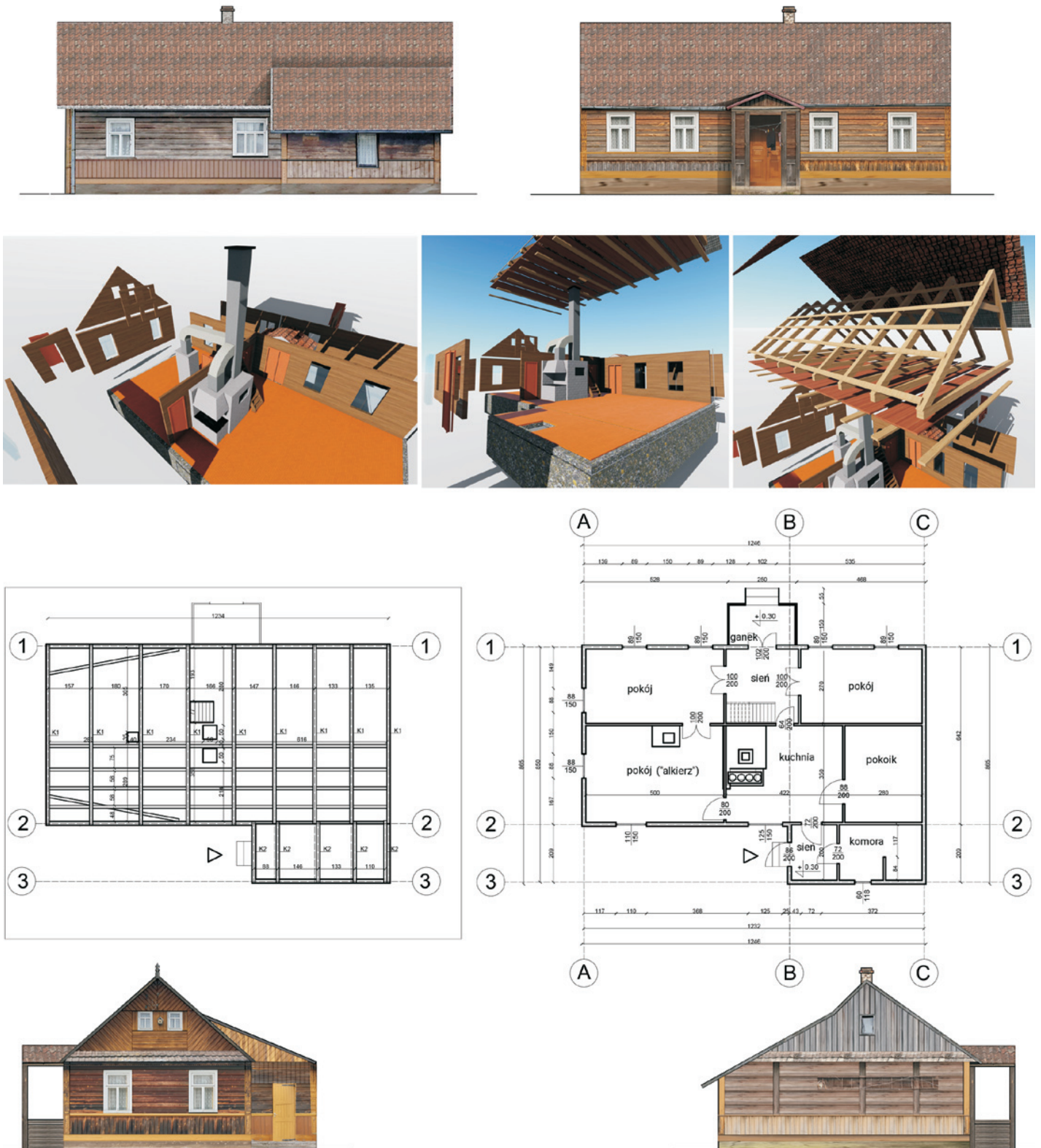
Ryc. 28. Trójwymiarowy model badanego domu (próba dekompozycji konstrukcji); opracowanie: M. Ładny, 2019
Fig. 28. A virtual 3D model of the house in Miniewicz; source: M. Ładny, 2019

Ryc. 29. Model domu; opracowanie: M. Ładny, 2018
Fig. 29. The virtual 3D model; source: M. Ładny, 2018

Ryc. 30. Model domu; rys. M. Ładny, 2018
Fig. 30. The 3D model; source: M. Ładny, 2018

Ryc. 31. Karta z roboczej rysunkowej dokumentacji domu; rys. M. Ładny, 2018
Fig. 31. The house data sheet – an excerpt from the inventory documentation; drawn by M. Ładny, 2018

LITERATURA

1. **Antoniuk A. i in. (2018)**, *Inwentaryzacja domu wiejskiego we wsi Ploski w gminie Bielsk Podlaski*, „Architecturae et Artibus”, vol. 10, no. 3(37), s. 5-20.
2. **Aramowicz H. i in. (2017)**, *Inwentaryzacje dwóch starych wiejskich domów we wsi Baranki w gminie Juchnowiec*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” z. 23, s. 267-282.
3. **Bartnicka M. i in. (2017)**, *Wzorce kształtowania wnętrza domu wiejskiego na Sejneńszczyźnie*, „Architecturae et Artibus” vol. 9(2017), no. 3, s. 5-23.
4. **Bednarska A. i in. (2017)**, *Inwentaryzacje wnętrz wiejskich domów we wsi Lesznia w gminie Suraz*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego” z. 23(2017), s. 255-266.
5. **Biernacka A. i in. (2014)**, *Fenomen domu wiejskiego na Podlasiu (z badań we wsi Olendy w gminie Rudka w 2014 roku)*, „Architecturae et Artibus”, vol. 6, no. 4(22), s. 5-25.
6. **Bujnik M. (2015)**, *Dom wiejski w gminie Rossosz, we wspomnieniach mieszkańców*, „Architecturae et Artibus” vol. 7, no. 1(23), s. 5-9.
7. **Choiński M., Szewczyk J. (2017)**, *Ozdobne pustaki betonowe na północno-wschodnim Mazowszu*, „Architecturae et Artibus”, vol. 9, no. 3, s. 24-38.
8. **Cieciuch A. i in. (2017)**, *Budownictwo z odpadów ceramicznych na Białostocczyźnie. Cz. 1. Budynki ze słuczonych dachówek w Czarnej Wsi Kościelnej*, „Architecturae et Artibus”, vol. 9, no. 4, s. 5-26.
9. **Czarkowska M., Kuczyńska U. (2016a)**, *Domy strychulcowe w gminach Klukowo, Ciechanowiec i Brańsk na Podlasiu*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 1(27), s. 13-20.
10. **Czarkowska M., Kuczyńska U. (2016b)**, *Domy drzewowapienne w gminach Klukowo i Ciechanowiec na Podlasiu*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 1(27), s. 5-12.
11. **Dakowicz D. (2018)**, *Inwentaryzacja starego drewnianego domu we wsi Protasy w gminie Zabłudów*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego”, z. 24, s. 199-214.
12. **Daniszewska M. (2015)**, *Wyniki badań pieców kaflowych w domach wiejskich w gminach Siemiatyże i Dobryńewo Duże*, „Architecturae et Artibus”, vol. 7, no. 3(25), s. 15-22.
13. **Depczyńska A. (2018)**, *Inwentaryzacja wnętrza starego wiejskiego domu we wsi Olmonty*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego”, z. 24, s. 215-234.
14. **Dobrońska A., Szewczyk J. (2018)**, *Budynki z nietypowych materiałów w gminach Ostrów Mazowiecka i Zaręby Kościelne w Polsce Północno-Wschodniej – wyniki poszukiwań terenowych w 2017 roku*, „Architecturae et Artibus”, vol. 10(2018), no. 2, s. 24-34.
15. **Dragowska B. i in. (2015)**, *Nowe wyniki badań systemów piecowo-kominowych z drugiej połowy XX wieku w wiejskich domach gminy Michałowo*, „Architecturae et Artibus”, vol. 7, no. 1(23), s. 10-24.
16. **Germel A. (2015)**, *Dom przy ul. Nowomiejskiej 38 w Liwie jako przykład wernakularnych wartości w drewnianej architekturze Mazowsza*, „Architecturae et Artibus”, vol. 7, no. 2(24), s. 5-11.
17. **Karłowicz J. (1884)**, *Chała Polska – Studium Lingwistyczno-Archeologiczne*, „Pamiętnik Fizyograficzny” IV.
18. **Krzywińska A. i in. (2016)**, *Tradycyjne wiejskie domy w Haćkach na Białostocczyźnie – stan w 2015 roku, na wybranych przykładach*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 3(29), s. 82-93.
19. **Kurnicka M. M. i in. (2016a)**, *Gliniane budownictwo we wsi Kalinówka-Basie*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 3(29), s. 94-101.
20. **Kurnicka M. M. i in. (2016b)**, *Budownictwo z materiałów miejscowych na kilku przykładach z gminy Wysokie Mazowieckie (na pograniczu podlasko-mazowieckim)*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 4(30), s. 20-25.
21. **Lutyńska J., Szewczyk J. (2016a)**, *Budynki z surowej ziemi na Suwalszczyźnie (cz. 1)*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 1(27), s. 46-63.
22. **Lutyńska J., Szewczyk J. (2016b)**, *Budynki z surowej ziemi na Suwalszczyźnie (cz. 2)*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 3(29), s. 102-114.
23. **Magdziak M. (2018)**, *Od chłopskiej chałupy do domu współczesnego rolnika*, Politechnika Łódzka, Łódź.
24. **Perkowska J. i in. (2014)**, *„Pokuć”, czyli tradycyjny kąt obrzędowy we wnętrzu wiejskiego domu mieszkalnego na Białostocczyźnie – wyniki badań z lat 2012-2013*, „Architecturae et Artibus”, vol. 6, no. 2(20), s. 50-64.
25. **Piaścik F., Wieczorkiewicz W., Wiśniewski J. (1976)**, *Regionalna architektura budynków wiejskich*, Instytut Architektury i Planowania Wsi Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
26. **Remiszewska M. i in. (2014)**, *Nowe wyniki badań wnętrz wiejskich domów mieszkalnych na Białostocczyźnie – na tle dwustuletnich badań miejscowej tradycji kształtowania przestrzeni mieszkalnej*, „Architecturae et Artibus”, vol. 6, no. 4(22), s. 62-87.
27. **Sołowińska A. (2015)**, *Budownictwo z polan opałowych w gminach Nur i Boguty w województwie mazowieckim*, „Architecturae et Artibus”, vol. 7, no. 2(24), s. 27-32.
28. **Rogozińska M. i in. (2016)**, *Z badań domów wiejskich w gminie Michałowo*, „Architecturae et Artibus”, vol. 8, no. 1(27), s. 76-91.
29. **Szewczyk J. (2006)**, *Rola narzędzi komputerowych w waloryzacji i rewitalizacji architektury regionalnej, na przykładzie wybranych wsi województwa podlaskiego* (maszynopis rozprawy doktorskiej obronionej 10.10.2006 na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej pod opieką promotorską prof. dr. hab. inż. arch. Stefana Wrony).
30. **Woszczenko A., Szewczyk J. (2016)**, *Rysunkowe inwentaryzacje wnętrz wiejskich domów w gminach Hajnówka i Dubicze Cerkiewne – nowe wyniki poszukiwań terenowych*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego”, z. 22, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, Białystok, s. 143-154.
31. **[Zestudiów...](1957)**, *Ze studiów nad budownictwem wiejskim*, „Prace Instytutu Urbanistyki i Architektury”, r. VI, z. 1/16, Warszawa.